

GYÓRY ATTILA:

Kerékkutya

Kerékkutyává válni nem túlzottan nehéz dolog, annak maradni már sokkal inkább, mert az útszélen kózdorgó rühes állapot bármelyik pillanatban elütheti egy szélvész gyorsaságú autót. A beatirodalom szellemi vonulatába illeszkedő és annak legáltalánosabb ismertetőjegyeit felmutató kései kultregény egy pozsonyi író útszélre kerülését és elkerülhetetlen halálát mondja el. A harmincas éveiben járó Simon egy kis marihuánával és alkohollal, továbbá a meguntathatlan élvezeti cikkel, a nővel fűszerezi csódközeli hétköznapjait. S ha már amúgy is pusztulnia kell ennek a világnak, legalább vegyüljön valami romlatag kéj a napi rutinba: az önsajnálattól és életuntságtól elgyengült főhős szégyentelen módon vizslatja a fiatal lánykákat, és szédeleg át egyik párkapcsolatból a másikba.

Győry Attila nem mozgat túl sok szereplőt: a szerelmi háromszögben vergődők mellett a kívülállónak szemlélődő Mirkónál, a kávézóban lehet megállni és egy újabb szálat besodorni. Az olvasónak ilyen megállót jelenthet Simonnak egy cetlire firkált, rögtönzött drámajelenete vagy az a számos vízió, amelyben részeltetik magukat a kövér csalóközi fű élvezői. Győry hirtelen és sokszor töri meg szövegét, egymást érik a különböző világot felnyitó

szövegegységek. Ilyen felfűtöttebb pillanatok Simon és Rehák gasztronómiai különködése és a testi bujálkodás nyers esztétikai öröme, illetve a reggeli forgalmi dugóban eltűnt autó és a rendőrök pszichedelikus felhóvilágból való leereszkedése. Ezt sokszor még nyelvi kódváltás is kíséri: a szlovákul, szerbül, németül és magyarul folytatott párbeszédnek Pozsony mai nyelvi közegére villantanak fényt. Ezek a legtöbbször remekül eltalált szövegszakadások legtöbbször a kábítószer hatásmechanizmusát és képi világépítését vannak hivatva szolgálni.

A szerzőnek mindez mégsem elég: a szöveg köré pakol egy – rajz formájában is megjelenő – tarotkártyákból kialakuló szekvenciát, amelynek legvégén a vastagon szedett nagybetűs Halál várja az amúgy is oda igyekvő Simont. Ezek a szöveg-vázat támogató markáns elemek néha kissé erőltetettek, és a kellesténél lomhábban taszigálják előre a történetet. A Győry Attila prózai énjeként is felfogható Simon egy kerékkutyának vezet neki autóját, és ez az ütközés-ütköztetés olyan nagy erejű, hogy nemcsak a kutya hal hirtelen halált, hanem az éppen szimbó-lummá váló kerékkutyaság is. Az örökké önértelmezésbe bonyolódó Simon ugyanis hosszas elemzésbe kezd a saját és a kutya közös sorsát igazolandó. Ezek a sebnyalogató monológok és hisztérikus kitérések jellemzik Simont, ami nem túl hízel-

gő egy kábítószer-élvező művészre nézve, viszont Győry nem is nagyon akar mást, mint megsemmisíteni hősét a történet végén. A végzetesen felbomló, a halálban feloldódó önazonosságot a szöveg játékosságában is végigkísérhetjük, mert fel-feltör benne az entrópia, fenyeget a széthullás, ám ennek ellenére mindvégig könnyedén követhetjük a számkivetett hősök vergődését.

KUTHI ÁRON

(*Kalligram Kiadó, Pozsony, 2002, 1600 Ft*)

DOLÁK-SALY RÓBERT:

Madáretető

Avagy: mindenki nem csinál valamit.

Kezdjük mindjárt egy érdekeséggel. A kockázatot távolról sem ismerő Európa Könyvkiadó rendhagyó vállalkozásba fogott. Vélhetőleg hosszadalmas, presztízskérdéseket is érintő viták során *kívívta* Arany János, Csokonai, Schiller, Baudelaire és Edgar Allan Poe ajánlását egy bizonyos kiadványa megjelentetéséhez. Nem vitás, hogy a kötet komolyságát és jelentőségét bizonyítja, miért mozgatott meg minden követ a kiadó. De vajon a szerző méltó-e az áldozatokra? Köszönetnyilvánításából rögtön kiderül: „Ezúton mondok köszönetet nekem, aki

mindvégig tartottam bennem a lelkét.” A kiadó fáradozásai egyértelműen arányban állnak e kiegyensúlyozott, józan állítással. A szerző attitűdje pedig azonnal kiderül, mihelyst kezünkbe vesszük a kiadványt – *für alle fülle* jegyezzük meg: ironikus.

A *Madáretető* – ahogy a fülszöveg találóan jegyzi meg – újságírói stílusparódia. Napilapok és képes magazinok rovatainak eredeti hangvételű paródiája – ilyen értelemben pedig társadalmi szatíra. A könyv viccgyűjtemény. Olvashatjuk tehát ide-oda, lapozgathatunk benne, akár egy újságban. Egyetlen rendező elve az állandó rovatok visszatérése. Ám ezt inkább fokozza az egyes poénon utáni derültsége (a mosolytól a vinnyogásig). A szerző ötleteit nyelvi fordulatokból (szóviccekből), képi poénonkból és egymásra vetítésükből állítja össze. Az egyperces poénon főként a bulvármagazinok szellemetlen zsurnalizmusát veszik célba: a „semmiről semmit írni” vezérlő elvét. Mindehhez a dadaizmus nyújtotta szabadság és az abszurdban rejlő paradox mondanivaló eszközei segítségre. Illetve elsősorban a szerző sajátjának nevezhető *speciális kreativitásmélet*...

Annak ellenére, hogy a könyvnek gyűjteményes kötet jellege van, egy kerettörténetbe ágyazódik.

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer az *Agyatlantisz*. Ez a világ, mint minden Atlantisz, elsüllyedt. A távoli jövő régészei, az „úrrégészek”,